

חלקת-אלוהים הקטנה

— מאת ד"ר עמיהוד ישראלי —

היום עומד להוזר על עצמו הטקס העממי, העצוב והסמלי של הורדת הדגל הישראלי מנעל התורן ומסירת חלק הארי של הכל החר הגבוה בדרום סיני, ובכללו מנזר סנטה-קתרין וסביבותיו, וכן נחל פיראן, לידו המצרים. זוהי השמש וזאת השמש, הכדורים כמנהגם נהגו, תימרות-האבק של צמני היבש הישראלי האחרון ימוגו; וזוה המיוזב; וזוה המיוזב; הפעיל של המצרים — תמחה את עקבות י"ב שנות השלטון הישראלי על הרי-סיני.

רבבות ישראלים חולמים ומשתאים, חזירי אמונה והתפעלות, שוחי רי הרפתקאות ואוהבי טבע וארץ — עברו כאן, ומראות עזוה-התבלית, הוד הטבע ופלאי הנוף — חרתו בלבבם רושם בליימחה. "זוהי חווייה חד פעמית", לחשו לעצמם ישראלים רבים. "משהו נצטב בלב", הם מגיבים עתה, עם הפינוי — בלי הבדל השקפה.

צה"ל יפנה את נווה-פיראן ואת — ואדי פיראן. זהו נווה-המדרג הגדול ביותר בדרום-סיני: 8.5 ק"מ ארכו וכ-200 מ' רוחבו הממוצע. חורשות התמרים המצילות שלו נאמדות בכ- 400 דונם ומיוזנות מלי בארות. מי התהום מצויים בסמוך לפני השטח (6-20 מ' מתחתיו) וגובה הנווה נע בין 700 ל-800 מ'. בעבר — נודעה לנאת פיראן חשיבות ניכרת ממאת מיקומו על גתב הרוחב ההררי החשוב ביותר בחבל החר הגבוה, המקשר את מיפיר צי אילת וסואץ. ג'בל-סרבאל (2,070 מ', שזוה כהרי-סיני במאה ה-4 לס' פירה מזין אותו בגשמים ובשליג-חר רך, הנובעים במעיינות והנשאבים ב' בארות. הנווה נמצא גם על גתב מע' ברן של שירות-המסחר, עקב קירבתו למיכרות הטורקיו והנחשון ולחיפי נבכ ודייזוב (ד'הב), שעופרותיהם הובאו לכוריה-היתוך בצרביט אל ח'אדם, או שהותכו במקום. ולבסוף, שימש הנווה כתחנה הכרחית לצליי נים, שעשו דרכם למנזר קתרינה ו' להר-סיני.

□ "כוורות" של קברות

האתרים העיקריים הם ג'בל-טחונה, גבעה הכוללת עשרות קברים עתיקים, מיבנים וחורבות של שתי כנסיות ב' זנטיות, וכן שרידי-כנסיה נוספת, ש' הפכה למסגד. מרבית השרידים הש' תייכו לקהילת נזירי העיר פארן (פי' ראן), שגשגה בתקופה הרומית-בי' זנטית. הנוצרים זיהו אתר זה עם "רפידים" התנ"כית, שממנה ניהל משה את המערכה בעמק. מראש ה' גבעה קיימת תצפית כוללת על נווה-פיראן התל העתיק שבתוכו. בתל עתיק זה נמצאו שרידים מהתקופה ההלניסטית ואילך. עיקר המיבנים, ה' חומות, לבני-החומר והחרסים שייכים לתקופה הרומית-ביזנטית. היא תקר פת הבלבול והפריחה. באקרופוליס ש' בראש התל ניכרים עדיין שרידי ה' חומה הביזנטית והכנסית הגדולה. צה"ל יעביר לידו המצרים את פני שהיקתרינה, אותו מנזר מפורסם, ש' היה קשור בתולדות הנזירות בסיני, אשר החלה בשלהי המאה ה-3 לספ' רה, התפשטה לחבל החר הגבוה ב' סיני ולרוחב ארץ-ישראל וסוריה, ב' דרום-סיני התאימו התנאים להפליא ל' תנועת הנזירות, שכן החבל ניהן ב' שפעיחסי של מים ובוסתנים. ריחוקו ובדידותו הגיאוגרפיים הבטיחו מיפלט ומחסה פניתי התרבות החומ' רית, ואילו פראות הנוף ועוצמתו הל' מו את אורית ההסתגפות-הדתית ש' יזיונה — כמובן — מהקירבה להר-סיני, כור-מחצבתו של המונותאיזם ה'הודי-נוצרי.

המנזר עצמו, מהקדומים ביותר ב' עולם, הוצב בין הר-משה והר-קתרינה, בסמוך למקורות המים — תוצאת שלגיה-החרף. המבצר על חומותיו נבנה בידי הקיסר יוסטיניאן (525-565) וב' מרכזו בית-התפילה, המציין את ה' סנה-הבוער-באש, שהוא המיבנה ה' עתיק ביותר במכלול. לפי המסורת, בנתה אותו ואת המגדל שבקרבתו ה' מלכה הלנה (342 לספירה). תחילה וזהו, כאמור, ג'בל-סרבאל כהרי-סיני, עקב הודקרוני הכולטת, גובהו היחסי, מקורות מימי קירבתו לעיר א'טור (ד'האיט), תחנת-המ' צא של הצליינים שהגיעו למפרץ-סואץ. במאה ה-4 לספירה צר היה מנזר הלנה למלכה ה' החוסים בש' עריו. בעקבות שתלגות בוצר הקיסר יוסטיניאן בקושטא. ניתנה ההוראה ל' מושל מצרים לבנות את המבצר והב' סיליקה לזכר רעיית הקיסר, תיאוד' רה.

נים, במקורו — הוקם עבור החיילים הפאטימיים-מוסלמיים, שנועדו להגן על סיני מפני צלבני ארץ-ישראל. * הספריה: זהו נכס חד-פעמי בחשי' ברתו הכלל-עולמית. שני אולמותיו מחזיקים 3,400 כתבייד וספרים! ה' ספריה הישנה אורגנה בשנת 1734. בשנת 1863 הצליח התיאלוג הגרמני

● מסגות בדרום-סיני (עליוה אורבך)

מטיילים ישראלים יזכרו בפיק-בר' כיים את "שביל אדוננו משה", שעלה ישירות מהמנזר, בתוך נקי-צ'ר ל' עבר החר, תוך הסתייעות בכ-4,000

בימי טריינס קיסר רומי (249-251 לספירה) החריפו רדיפות הנוצ' רים במצרים הללו היו כרוכות בטבח רב. לפי המסורת, הצליחה הבתולה ה' חכמה, קתרינה, לשכנע את חזריהם לזכה להתנצר. על שמה הוקמה, כנר' כנסית סנטה-קתרינה באלכסנד' ריה שבמצרים. המסורת מוסיפה ומס' פרט, כי כ-300 שנה לערך לאחר מ' תח — "התגלה" לאחד הנזירים בסיני שגויית קתרינה הובאה על-ידי מלא' כים והונחה על פיטגת החר הגבוה ביותר בדרום-סיני (הר-קתרינה, 2,640 מ'). פורשה אגדתית זו של עינוי קתרינה וקידושה-הנצרות במותה, הת' מסדה בנצרות במאות ה-8-9 לספירה (באירופה מצויות כיום כ-100 כנסיות הנושאות את שמה!); וכך, איפוא נקבע, "יום-קתרינה" ל-25 בנובמבר מדי שנה.

□ פריטים נדירים

מכל מקום, המנזר העתיק המשת' רע על כ-8 דונם לערך, כולל מספר מיבנים ופריטים נדירים ביותר. * כנסית הבסיליקה — שנוסדה ב' עיצומה של המאה ה-6 לספירה הכ' נסיה הביזנטית היחידה בסיני שמעו' לם לא נהרסה. לעומת זאת, התחלפו שמותיה במרוצת הדורות: עד המאה ה-9 נקראה על-שם מארי; להלן — כונתה כנסית הטראנספיגוראציה (ה' שתנות ישו), וכיום-כנסית סנטה-ק' רינה, שנבנתה ככל הנראה על יסו' דת כנסית המלכה הלנה. המימצא העיקרי הם כ-200 איקונין וציורים השואבים השראתם מנושאי התנ"ך ו.הברית החדשה, וכן כיפת-המוזא' קה המחארת את הטראנספיגוראציה של ישו (בדומה לכנסית הר-תבור). * בית-התפילה של הסנה: זהו החלק העתיק ביותר של הכנסיה מימי הלנה, והוא כולל חדר-ריכפה ומובח. מבעד לחלון שמעל למובח חודרת קרני השמש פעם אחת בשנה (23 ב' מ'ארס). שורשי שיח-הסנה נעוצים בפנים, אך השיח גדל מחוץ לכנסיה לדעת בוטנאים, אין כל קשר בין ה' שיח הנ'ל, המזוהה כקרש-צהוב, ל' בין הסנה המיקראי, פתיה כנראה שיח קוצני. במגדל-הכנסיה — שמונה פעמונים, מתנת הצאר הרוסי משנת 1871.

* המיסגד: מיבנה צבוע לבן, נבנה על-ידי מושל-מצרים הפאטימי בשנת 1106. משמש לאחרונה כאוס-גרעי' טישנדורף להעביר את "קודקס-סיני" (הרגום — השבעים של הברית היש' נה והחדשה ליוונית מהמאה ה-4 לס' פירה) לפטרבורג, בירת רוסיה הצ' רית. ב-1933 נוסר הקודקס למויאון הברטי. ההתפלגות הלשונית של ספ' רי הספריה היא כדלקמן: 2,291 ב' יוונית, 600 בערבית, 266 בסורית ארמית, 86 בגיאורגית, 43 בטלאבית עתיקה ועוד. התקופה המשותפת לכל השפות הללו היא המאות ה-11-9 לס' פירה. ריבוי הלשונות והטקסטים מ' עיד על כוחה המאחד של הכנסיה היוונית-אורתודוכסית בשעתה.

* בניין הגולגולות. זוהי "אטרקציה" לתיירים. בארון מיוחד ספוגה גוויית של סאן-דסטפאן (נפטר ב-580 לספ' רת), ששימש ככותן-וידוי לצליינים. ואחרון-אחרון חביב: צה"ל יפנה את חרימשה (2,285 מ'), אחת הגיר' סות הרווחות להר-סיני המקראי.

מדרגות חצובות. האלטרנטיבה האחרת היתה, "שביל-הפחה" הנוח יותר, שהתפתל עד לאוכף מתחת לפיטגה, והתאחד עם קידמו ליד הקאפלה של אליהו הנביא. מכאן נמשך השביל ה' מאוחד ב-750 מדרגות עד לפיטגה. סלילת השביל מיוחסת לשליט המצ' רי עבאס-פחה (מחצית המאה ה-19). על הפיטגה — באויר צח וצונן וב' אורית הוד-קדומים — מזדקרת כנסיה קטנה, הבנויה על יסודות עתיקים, ר' לידה מסגד קטן. האתר מקודש ה' לנוצרים והן למוסלמים. וכאן המקום להוסיף הערה גיאולוגית מעניינת: המיסלע הכהה, הבונה את הפיטגה, הינו עורק וולקאני קדום ביותר, יחיי די מסוגו הידוע עד כה בסיני!

שלום לכם, נאת-פיראן הקסומה ו' חורשות-הדקלים הנטועות על פלגי מים. שלום לוואדי א'לג'ה ומנזר-האחר בנים. שלום מר ועצוב לבית-ספר בדה, "צוקי-דוד" ולמדריכיו הנפלאים. שלום למינזר-קתרינה, האחד והיחיד בסיני. שלום להר-האלוהים מבני יש' ראל החדשה, שהשכינה הסתלקה מ' מנה.